

גליון זה נחנך ע"י פ.ב.ש.ה.
לע"נ בעל החזון יחזקאל
להצלחה בכ"ע וכל מילי
דמיטב וכתובה וחתימה
טובה

האינו תשפ"ג גליון ככג שנה ד

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון היים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
מן שמיא ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתילי ויתים סביב
לשולחנכם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ונחמני ט"ו.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ז"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל:
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקו"יגלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימינים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב עמכם להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמכם
לטוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבשו בי תומכי.

אתון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגנשטערן זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסיע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשיל הורמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נזר בכל יום על כל אלה שיעייש
בספרי, ויגידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב.
וכל הלומד בספרי זכה ליר"ש,
והצלחה בכל טוב, בזה ובבא.
וסגולה גדולה בבית לכל הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הנ"ר שלום אייזן זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלוייה הכריז:
נצטרתי מאת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את חידושי תורתו.
(רבבות אפרים אר"ח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך בפיץ פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה? פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען? פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ אדמו"ר מזעוויל הרה"ק ר' יעקב ישראל קארף ב"ר מרדכי בן ציון זצ"ל יא"צ ט' תשרי

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק יושר הוא. בגמרא תענית (דף יא.): אל אמונה ואין עול, כשם שנפרעים מן הרשעים בעוה"ב אפילו על עבירה קלה שעושים, כך נפרעין מן הצדיקים בעוה"ז על עבירה קלה שעושים. והקשה המהרש"א, האיך ילפינן דין של הצדיקים בעוה"ז מדין הרשעים בעוה"ב, הלא אדרבה, יותר היה ראוי לומר כשם שנפרעים מן הצדיקים בעוה"ז, דזה דבר שאנו רואים בעינינו שהם נענשין בעוה"ז, כך נפרעים מן הרשעים בעוה"ב, דאף שאין אנו רואים דבר זה, מ"מ נלמד אותו מדין הצדיקים.

וי"ל, דמצינו שהנביאים נתקשו על שלות הרשעים, דירמיה אמר (ירמיה יב:א) "מדוע דרך רשעים צלחה", אסף אמר (תהלים עג:ג) "כי קנאתי בעוללים שלום רשעים אראה". הרי דהסברא נותנת לרשעים יהיה עונש ויסורין אף בעוה"ז. וכדי לתרץ שאלת הנביאים יש לומר שהקב"ה משלם להם שכר על איזו מצוה שעשו בעוה"ז, כדי לטורדן מן עוה"ב, כדכתיב (דברים יז:ז ורש"י שם) "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו". ומהשכר שמקבלים בעוה"ז, אנו למדים דכל שכן שיהיה לרשעים עונש גמור לעוה"ב, שהרי נקראו "שונאיו" של מקום. ולכן אמרו "כשם שנפרעים מן הרשעים בעוה"ב".

ובזה מתיישב כוונת המאמר הנ"ל: כשם שנפרעים מן הרשעים לעוה"ב אפילו על עבירה קלה שעושים, שהרי נקראו "שונאיו" של מקום, לפי שאינו עתיד לרחם עליהם כלל לעתיד לבוא, כפי שאנו למדים מהפסוק "ומשלם לשונאיו", כך נפרעים מן הצדיקים בעוה"ז על עבירה קלה שעושים, ואף על עבירה קלה שעושים. ואע"פ שהיה לנו סברא לומר הואיל שהם אוהבים להקב"ה, לא היה לו להקב"ה לדקדק כ"כ אחריהם, שכן דרך האוהבים שלא להשיג על כל דבר, לכן אמר הכתוב "אל אמונה ואין עול" שהוא מעניש אף לצדיקים. (זרע שמשון אות ב').

בל תגרע בלוקח ג' מינים. אמרו בסוכה (דף לא:): אמר מר, לא מצא אתרוג, לא יביא לא רמון ולא פריש ולא דבר אחר. פשיטא. מהו דתימא לייטי רמון או פריש, כי היכי שלא תשכח תורת אתרוג, קא משמע לן זימנין דנפיק חורבא מיניה, דאתי למסוך.

וקשה, דהרי עובר על "בל תגרע", כדמשמע מפירוש רש"י (פרשת ואתחנן) [ו"ל: "לא תוסיפו - כגון חמש פרשיות תפילין חמשת מינין בלולב וחמש ציציות, וכן ולא "תגרעו", ע"ל: הרי דאם לוקחים רק ג' מינים, עוברים על "בל תגרע".

ואין לומר דכוונת הגמ' דאינו מכיין לקיים המצוה ברמון ובפריש, ומשום הכי אינו עובר ב"בל תגרע". דזה אינו, דאם לוקח ג' מינים בזמנו והיינו ביו"ט סוכות, אז עובר על "בל תגרע" אפי' אם אינו מכיין לשם מצוה. דהרי לעבור בזמנו לא בעי כוונה, וא"כ עבר על "בל תגרע".

[הטורי אבן (ר"ה כח: באבני מלואים בד"ה הרי) הוכיח מכח קושיא זו, שבמקום שמחמת הגרעון כל המצוה מתבטלת, אין עוברים בלאו ד"בל תגרע", ועיקר לאו זה נאמר רק במקום שמקיים את המצוה אלא שאינה בשלמותה, כגון קרבנות שדינם ד' מתנות על המזבח, ומ"מ גם אם נתן רק אחת כ"פ"ר].

ובאמת קשה טובא, דכיון דלעבור בזמנו לא בעי כוונה, א"כ איך יקח אדם שלשה מינים לחוד לפעמים קודם שיצא, הא עובר על "בל תגרע". [באמת כן כתב הט"ז בסימן תרנ"א ס"ק י"ז שלעולם אין ליטול ג' המינים לבד אלא רק כל הד' מינים ביחד, אפילו אחרי שכבר קיים מצותו. וכבר כתב בביאור הלכה שם ד"ה אבל שכל האחרונים השיגו על הט"ז].

וצריך לומר דלא שייך "בל תגרע", רק כשבדעתו שלא להוסיף [אח"כ המין הרביעי], אבל מה שנוטלין מחמת שאין לו מין אחר, א"כ דעתו שיטול גם מין הרביעי [כשיהיה לו, ולכן] לא שייך "בל תגרע", כיון שאין בדעתו לעשות המצוה כ"פ"ר. (פני אריה סוכה שם).

אבני נזר

לע"נ הג"ר משה ראובן ב"ר יודא אריה זצ"ל בעל נזר הקודש יא"צ ט"ו תשרי

בנטילת אתרוג התיים האם צריך ליטול את ב' האתרוגים. בדעת המכשירין אתרוג התיים (ע' סוכה לו.) כתב בכפות תמרים שם וז"ל: ומספקא לי הא דאמרו התיים כשר, אם היינו שלוקח בידו ב' האתרוגים הדבוקים ביחד, וליכא קפידא, משום הא דאמרינן (שם דף לה.) פרי אחד אמר רחמנא ולא ב' פירות, דכיון דגדלו ב' האתרוגים ביחד - פרי אחד חשוב, (והיש אומרים שפוסלים - ס"ל דחשיב ב' פירות). ולפ"ז אם הפריד אתרוג אחד מחברו, יקרא חצי אתרוג דפסול. או דלמא הא דאמרינן אתרוג התיים כשר היינו דוקא כשהפריד אחד מחברו, ואשמועינן דלא פסול משום דהיה בא מתיים, (והיש אומרים שפוסלים - ס"ל דפסול משום שבא מתיים). אבל לא יוכל לקחת שניהם יחד, דפרי אחד אמר רחמנא ולא

א וז"ל: דאין לשון גרעון נופל אלא היכא עשה מצוה אלא שלא עשה בשלמותה ובמילואה, וחיסר קצת מטכסיסי המצוה. אבל היכא שהגרעון פוסלה ומבטלה לגמרי, אין שייך כאן לשון גרעון, והי"ל כאילו לא הניח תפילין כלל, ולא נטל ד' מינים, ולא עשה ציצית לגמרי, דאינו עובר אלא בעשי' הללו [פ"י] בביטול עשה דתפילין, אבל בלאו ד"בל תגרע" [והשתא נמי דעשאן אלא עשה בגרעון, אינו עובר אלא בעשה לחוד [פ"י] בביטול עשה דתפילין וכו', ולא עובר בלאו ד"לא תגרע"], וכו', ואין להם שייכות ללאו ד"לא תגרע", עכ"ל.

והטורי אבן עצמו הקשה על דבריו מדברי הספרי (פרשת ראה פסקא ב"ה), דאיתא שם: מנין שאין מוסיפים לא על הלולב ולא על הציצית, ת"ל "לא תוסף עליה". ומנין שאין פותתים מהם, ת"ל "ולא תגרע ממנו", עכ"ל. הרי מבואר דעובר על "לא תגרע" גם אם פותת מד' מינים, ואף שאינו יוצא ידי המצוה כלל, ונשאר בקושיא, עכ"ל.

ותירץ במצפה איתן, ד"ל דהגמ' בסוכה והספרי פליגי, ע"ש בארוכה. ב ובענין זה כתבו בבית הלוי (ח"א סי' מ"ב), השפת אמת (בעמוד א'), החלקת יואב (או"ח סימן 10) והשפת אמת (בסוף דבריו), וכבר רמז לו זה המב"ג (סימן תרנ"ג במש"ז ס"ק י"ז). וע' בברכת השיר (על הגדה של פסח עמוד פ"ד).

הרה"ק ר' ירחמיאל משה זצוק"ל"ה מקאזניץ נכדו של הרה"ק ר' משה אליקים בריעה זצוק"ל"ה בנו של המגיד זי"ע, קדושתו ופרישותו מי יכול לספר, וממש קצרה היריעה ותלאה העט, כמו כן זהירותו בטבילה היתה נפלאה מאד, וממש במסירות נפש. ופעם אחת סגרה הממשלה את המקוה, והוכרחו לילך אל האזינוקעס (- נהר) לטבול, והוא היה חלוש מאד, וטבילה קרה כזו היה אצלו סכנת נפשות, ואעפ"כ לא ביטלה בשום פעם. ובשבת קודש כשבאו אצלו חשובי העיר, הלך אצל כל אחד והריח בו, ואמר לו: לא היית במקוה. ולקחו ורקו בעצמו לחוץ, עד שלא נשאר אף אחד מהם אצל שולחנו. ונעשה עידו"ז רעש גדול בעיר, והתחילו להשתדל לעשות מקוה אחרת. אבל ביני וביני לא ביטל הרה"ק אף טבילה אחת, עד שהחסידיים שחששו מאד שלא יארע אסון ח"ו בהתקררו, פעלו אצל אמו שתגזור עליו שלא ילך לטבול אלא במקוה, אבל בעוה"ר לא היה זכות לדור להשתמש באור הזה, ונסבה שאמו גורה עליו בלשון שלא "ילך" לטבול, ולזה מצא הרה"ק היתר לעצמו "ונסע" בעגלה אל האזינוקע, ובוז הפעם נתקרה מאד ונחלה, ובימים מועטים גברו האראלים ונשבה ארון הקודש, ויעוכ"א. (בן לאשרי ח"ג אות מ"ח).

שנים וכו'. או דלמא בין שלקח שניהם יחד יוצא בו, ובין שהפריד אחד מחברו יוצא בו. ולא מצאתי לספקות אלו גילוי בדברי הפוסקים, עכ"ל.

והאבני נזר (או"ח סימן תפ"ה אות ל"ג ול"ד) כתב בפשיטות דאיידי הכא שלוקח שניהם ביחד, וכצד הראשון של הכפות תמרים. ותמה דכיון שלוקח שניהם ביחד, א"כ כיצד יוצא באתרוג התיים, והא פרי אחד אמר רחמנא ולא שנים (ע"ש דפשיטא ליה דתיים חשוב כשנים). וכתב דאין לומר דכל מה שממעטינן "פרי אחד ולא שנים" ושלשה פירות היינו היכא שלא מספיק אחד כמו בפלפלין - שלא ניכר לקיחתו באחד, אבל היכא שמספיק אחד, אה"נ דאם מוסיף ולוקח שנים אינו מגרע ויצא, דהא הכא אינו מספיק בפרי אחד, דהרי אם מפריד התיים נמצא דחסר במקום שדבוקים, וא"כ על כרחך אי אפשר לצאת באחד. ותירץ, דיכול להפריד התיים ואינו מיקרי "חסר", כיון שגדל בתחילה מחצה אתרוג, דרק אם נחסר מגידולו מיקרי "חסר".

וז"ל אבני נזר: הנה מצד הסברא התיים נחשב שני אתרוגים, כיון שגדלו מתחילתן ועד סופן שנים דבוקים, וא"כ קשה איתן יוצא בו, הא פרי אחד אמר רחמנא כדאמר הגמ' (סוכה לה.) לענין פלפלין, ואף שכתב הרא"ש (שם סי' י"ד) דמותו להוסיף במינו, והא דקאמר הש"ס פרי אחד אמר רחמנא, היינו אם באת להצריך שנים, הרי פרי אחד אמר רחמנא. הא גופא קשיא, דמאי שנא מקרן פרה דפסול לשופר, משום דשופר אחד אמר רחמנא, ולא שנים ושלושה שופרות, וקרן דפרה, כיון דקאי גילדי גילדי - מיתחזי כשנים ושלושה שופרות (ר"ה כו.). [וא"כ מדוע כתב הרא"ש דליכא חסרון בשני אתרוגים].

וצריכין לפרש דברי רא"ש [דחלוק אתרוג משופר, דבאתרוג] כיון שיוצא באחד, לא איכפת לן אם לוקח יותר, כיון דיש בכלל מרובה המיעוט, [דגם כשלוקח שני אתרוגים, יש לומר דיוצא באחד מהם], ודוקא בשופר שקול אחד בא שנים, [פסול, דהקול לא יוצא משופר אחד אלא משני שופרות]. וא"כ באתרוג התיים, דכל אחד חסר במקום שדבוקים, ואי אפשר לצאת באחד, הרי דומה לשופר של פרה דפסול משום שני שופרות. ועוד דאפילו בשניהם איך אפשר לצאת, דהוי שני אתרוגים חסרים.

אלא ודאי משום דאתרוג אפילו מקצת אתרוג [סגי, ולכן] יוצא באתרוג אחד. דפסול חסר אינו אלא כשנחסר אחר כך וכו', אבל כשנולד חסר - [כשר, משום] דבמקום חיבורם חשיב תמים.

ואף דאם הפרידם זה מזה בודאי פסולים, היינו משום דאז לא נחשב הדר ובעל מום הוא כמו בעל חזזית וכו', או משום דסופו לירקב וכו', אבל כשהם דבוקים, אז האתרוג השני מכסה על מומו ומועיל שלא ירקב. ומכל מקום יוצא באחד, וכיון שיוצא באחד לא איכפת לן אם נוטל שניהם דבוקים כדברי הרא"ש, כיון שיוצא באחד.

ואין לומר דלעולם אינו יוצא אלא בכל אתרוג, [ולא באתרוג שנולד חסר]. והא דכשר התיים, היינו משום דאתרוג השני מכסה על חסרונו, ולכן חשיב חסרון בפנים, לקיימא לן (חולין מז:): גבי ריאה, [דחסרון בפנים] לאו שמיה חסרון, והוא הדין באתרוג.

[אבל זה אינו], דלא מסתבר כלל דכהאי גוונא [דאתרוג אחד מכסה על חברו] דיחשב חסרון בפנים. ועוד דקיימא לן [בכורות לט.]: לענין קדשים דחסרון בפנים שמיה חסרון, דלא חשיב תמים. וא"כ הכא נמי לא חשיב לקיחה תמה וכו'.

והא דבעי הש"ס להכשיר אתרוג שנימוח כקיתון, אין ראייה מזה דחסרון בפנים לא יזיק באתרוג, דבאתרוג לא נחסר כלל הגם שנימוח, ואדרבא אז מוסיף נפוח (ע' שבת עז). ודוקא בשר ריאה ספוגית נחסר על ידי שנימוח.

ג ובערך לנר כתב לפשוט ספק זה מתוך דברי רב האי גאון, וז"ל: נראה דענין תיים שנאמר לפסול ל"א וממילא גם להכשיר לת"ק, היינו כשהם דבוקים - ובעוד שהם דבוקים, עכ"ל. וכן פסק בשו"ת ל' חיים (ח"ג סימן קל"ט). ד אמנם מדברי ש"ע הרב (סימן תרמ"ח סיף י"ב) נראה, דהא גופא מיבעיא ליה להגמ' כאן, אי חסרון בפנים באתרוג פוסל משום חסר או לא. וז"ל: כבר ביארנו שחסרון מגוף האתרוג פוסל את האתרוג, במה דברים אמורים כשהחסרון הוא מבחוץ וכו', אבל אם אין החסרון

ליכות ח.מ.ב.ב. להצלחה בכ"ע וגמח"ט

שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב. הכוונה, לשלל הוא מה שנאבד ממנו ואח"כ מוצא אותו, ויש לו שמחה גדולה יותר ממה שהיה מתייגע והיה נשכר. ומציאה הוא מה שבא בהיסח הדעת בלא יגיעה, אבל התורה לא נקנה אלא ביגיעה. וזה "שש אנכי על אמרתך" אף שבא ביגיעה, "כמוצא שלל רב" אף שלא בא ביגיעה.

לע"נ האדמו"ר מסטראז'נין הר"ר אשר מ'ודי"ב י"ש"כר בער ראזנבוים זצ"ל י"א צ"ח תשרי

איך אפשר לחייב אדם להכין מצוה מקודם זמן החיוב. הנה נחלקו הפוסקים אם חיוב מצוה שהזמן גרמא, חל על האדם גם קודם זמנו. ויש בזה כמה שיטות: (א) בתיקון משה (הל' מילה אות ב') כתב דהחיוב חל כבר קודם, ולכן חייב להכין סוכה ושופר קודם הזמן.

(ב) הב"ח (א"ח סי' תקפ"ו ד"ה ומ"ש נמצא) כתב בנוגע שופר של איל שהוא מצוה מן המבחר, ומחויב לכתחילה לחזור אחר של איל, וז"ל: כל זה אינו אלא ב"ה עצמו כשהגיע זמן לתקוע וכו', אבל קודם ר"ה עדיין לא חל עליו חיוב תקיעה, יכול לקנות שופר של עזים, עכ"ל. הרי דסובר דליכא שום חיוב להכין המצוה מקודם הזמן.

(ג) הגר"י ענגיל (לקח טוב כלל ו' אות ג' ד"ה ואמנם נלע"ד) מחלק בין מצוה דהזמן גורם חיובה, ובין מצוה דמצב מסוים גורם המצוה, וז"ל: יש לחלק בזה בין מצוה הבאה בזמן מבלי מעשה קודם שיגרום חיובה, וכגון בתענית ויה"כ, והבאת פסח בע"פ, דשייך לומר דמחויב מאז להתענות כשיבוא ויה"כ, ולהביא פסח כשיגיע ע"פ. משא"כ במצוה דמקרה של לידת הנגע הוא שגורם מצות המצוה, ומכללם חיוב הקרבנות, אין החיובים האלה מאז והמה, רק החיוב נולד בשעתו, עכ"ל.

ויש לבאר דאין אפשר לומר דחל חיוב על האדם גם קודם י"ח להכין לולב ושופר, דהיינו עדיין לא נתחייב מקודם י"ט בלולב ושופר, ומהיכן נובע החיוב.

ליכות ד.ב.ר. להצלחה בחנותו החדש ובכ"ע וגמח"ט

ברכת לישב בסוכה במזונות. מענייני דחג אשר המנהג לברך ברכת לישב בסוכה אחר שבירך ברכת הנהנין, וכבר נודע דעת הפוסקים (בסימן תרל"ט) שסוברים לברך על הישיבה בלבד, (עיין בטור שם בשם הגאונים.) ודעת ר"ת דפסקינן כוותיה סובר דכיון דעיקר הקביעות היא האכילה, הוא פוטר גם את הישיבה. אבל הגר"א (שם בסעיף ה') פסק דצריך לברך ברכת לישב מיד כשנכנס לסוכה לפני האכילה, וסובר דצריך לברך על הישיבה לבד.

ונראה לי שמשתברים דברי הגר"א בזה דצריך לברך ברכת לישב בסוכה קודם שמברך ברכת הנהנין, דכיון דעומד לאכול, אז דעת כל הפוסקים דצריך לברך ברכת לישב בסוכה, א"כ נראה דברך הברכה לפני ברכת הנהנין, דלמה להפסיק בברכת לישב בסוכה אחר ברכת הנהנין, וחמירא איסור ההפסק אחר ברכה (ע' סימן קס"ז), לכן אם יודע שבדעתו לאכול, מברך מיד בכניסתו ברכת לישב בסוכה, או לכל הפחות קודם שמברך ברכת המוציא או ברכת מזונות.

וגם אורח שבא לסוכת חבירו דאין צריך לברך על הישיבה בלבד, אמנם אם נותנים לפניו מיני מזונות ודעתו לאכול מהו, יברך קודם ברכת לישב בסוכה, ואח"כ ברכת בורא מיני מזונות כדי שלא יהיה הפסק בין הברכה לאכילה.

ושמעתי כי גם הגאון [מהר"ל דיסקין] מבריסק נ"י נהג כן. ולא עוד, אלא שגם בקידוש נהג לברך ברכת לישב בסוכה קודם הקידוש, ושמחתי כי כיונתי המכוון לאמת.

ועוד נראה לי לומר, דאפילו למנהג העולם שמברכים ברכת המוציא ואח"כ מברכים ברכת לישב בסוכה, זה רק באוכל פת, אבל באוכל מיני מזונות, בודאי צריך לברך קודם ברכת לישב בסוכה ואח"כ יברך ברכת בורא מיני מזונות, דכיון דאם אכל כביצה מפת הבאה בכיסנין ולא קבע סעודתו על זה, יש דיעות בין האחרונים אם יכול לברך ברכת לישב בסוכה (ע' בשערי תשובה סימן תרל"ט סק"ה דהברכי יוסף סובר דאין לברך, והגינת ורדים

ו וכן פסק הגר"ש איוערבאך (ספר הסוכה בפסקים והערות מהגר"ש איוערבאך סק"כ) דבמזונות צריך לברך קודם ברכת לישב בסוכה ואח"כ בורא מיני מזונות. אבל בר"ת שלמת חיים (סימן שע"ו) נוטה לומר דגם בזה יברך תחילה בורא מיני מזונות, ואח"כ ברכת לישב בסוכה. והר"ק רבי ישראל אברהם מסקולען זצ"ל נהג לטעום מעט מן המזונות, ואח"כ לברך לישב בסוכה משום חשש הג"ל.

ז וז"ל: הא דזריזין מקדימין לא הוי טפי מצפרא, היינו בהכנה שיש שהות בבקר, והוא בידו של אדם, כהך דויבקע עצי עולה, ובוזה תבינה מצוה בשעתה. משא"כ דבבר שאינו בידו של אדם, כגון לבקש לו מוהל למול, זה ודאי חל מיד בשעה שנולד לו הילד, וכה"ג כמה מצות כגון ראיית פנים בעזרה ביר"ט, דחייב ללכת כמה וכמה ימים קודם י"ט כדי שיוכל לקיים המצוה בזמנו, וכ"ה"ג שמחת י"ט בבגדי פשתן וצבעונין כו' עליו להכין קודם י"ט שיהיה מוכן ללבשו ביר"ט, וכן כל כיו"ב, ומי שלא נזהר להכין עצמו קודם זמן המצוה, הגם שבשעת זמן עשיית המצוה אנוס הוא, מ"מ הוי כמבטל המצוה ועובר אעשה מה"ת, עכ"ל. וכ"כ בבכורי יעקב (סימן תר"מ ס"ק כ"ד) וז"ל: דכמו שלענין מצוה ודאי חייב לשוב לביתו כשידע שלא ימצא מצוה במקום שהוא בבליה ראשונה, ה"ה לענין סוכה יתחייב, עכ"ל. וכ"כ באמרי בינה (אבה"ע סימן ל"ב), ואבני נזר (א"ח סי' ש"א). וכן נראה ממה שכתב ספר בקרית ספר להמב"ט (פ"ט) דאיסור (א"ח ד"ה) דהשבתה כוס עיקרין עובר באיסור דאורייתא, משום שמבטל מצוה פריה ורביה, ע"ש. הרי דסובר שהעושה מעשה הגורם שלא יוכל לקיים מצוה, ה"ל כאילו ביטל את המצוה בידים. ולפי דבריו נמצא דאם קטע את זרועו עד שלא יוכל להניח תפילין, עבר על איסור דאורייתא ע"י שגרום לביטול מצות תפילין. [אבל במלא העומר (להגר"ש) בלויא עמוד מ' כתב דזה רק איסור מדרבנן להפקיע עצמו מהפקיע עומד, וע' ש"ת מהר"ם שיק (א"ח סר"א). ובחסד לאברהם להגר"א אהרן דרייזין שליט"א פרשת קדושים עה"פ מפני שיבה תקום, אריכות בזה].

ח וכ"כ בר"ת שערי דעה (ליטוין, ח"ב סי' י"ז בהג"ה) וז"ל: קודם ליל הראשון של סוכות, לא רמיא עליו שום חיוב של תורה להכין מאומה, עכ"ל. וכן פסק הג"ר שמואל סלאנט (מובא בציץ הקדש ח"א סימן מ"ה אות ה'), דאם יש לו רק הדס שענביו מרובות מעליו דפסול, דאין עליו חיוב למעט ענבים בערב י"ט כדי להכשירו, כיון שעדיין חל עליו חיוב המצוה. אבל בציץ הקדש דחה את דבריו, שודאי יש חיוב לאדם לדאוג על קיום מצותיו מערב י"ט, עכ"ד.

וכתב ויבא ומשיב (מהדורא ששית סי' י"א בסופו) דלפי הב"ח יוצא אפי"א, דאם נשבע קודם הפסח שלא יאכל מצה בליל פסח, והשבויה חלה, דאע"ג דאפי"א יוצא שבויה חלה על דבר מצוה, מ"מ קודם שהגיע זמן המצוה אינו מחויב בהמצוה. אבל בר"ת בצל החכמה (ח"ו סימן קכ"ז) כתב דהב"ח מיייר רק בנוגע לקיים המצוה לכתחילה, וז"ל: מה שכתב הב"ח דא"צ לעשות השתדלות לפני זמן חיובא להביא עצמו למצוה, היינו להביא עצמו לקיים המצוה לכתחילה, ולכן א"צ לקנות שופר של איל שהוא לכתחילה לפני ר"ה בציץ יקרים כיון שלא חל עדיין זמן חיובא, אבל שלא יהא צריך לקנות שופר כלל לפני ר"ה, לא מוכח מדבריו מידי, עכ"ל.

וע' בחידושי הרי"ם (א"ח סי' תכ"ט אות א') שכתב דלא כל המצות שוים, דחיוב שמירת שבת חל ג' ימים קודם, וחיוב מצות י"ט חל ל' יום קודם. ובצפת פנח (פ"ה שבועות ט"ו) מחלק באופן אחר, וז"ל: יש מ"ע שהחיוב חל עליו רק בזמנו, אבל קודם לכן אין עליו חיוב כלל שיעשה המצוה בזמנו, ויש שאף קודם לזה מחויב לראות שכשיבוא הזמן יקיים המצוה וכו', וגבי סוכה כיון דצריך שלא יהא מן העשירי, והוי עשיית הסוכה ג"כ מן ההכשר, שפיר י"ל דיש עליו חיוב כל השנה שיהא לו סוכה בזמנה, משא"כ במצוה דאין עליו חיוב כלל קודם הזמן שיאכל בזמנו.

אלא בפנים כגון שנימוח כל בשר האתרוג בפנים, וקליפה החיצונה קיימת, וגם חדרי הזרע קיימין [שמרגיש במשמוש היד שלא נימוחו], דבר זה נסתפק בגמ' אם יש לדמות אתרוג לריאה שאינה נפסלת מחמת חסרון שמבפנים כגון שנימוח בשרה מבפנים ועורותיה החיצונים קיימין וגם סמפונותיה שמבפנים קיימין שהיא כשרה, עכ"ל. וכן פירש הכפות תמרים.

וכן נראה מדברי החיי אדם (כלל קנ"א אות ד'), וז"ל: אתרוג שנרגש במשמוש היד שנימוח כל בשרו בפנים, וקליפתו החיצונה וגם חדרי הזרע קיימין, יש מכשירין, ויש פוסלין משום חסר, עכ"ל. הרי דטעם הפוסלין הוא משום חסר. (והיש מכשירין הוא משום דהגמ' נשארה בספק, וספיקא דרבנן לקולא כמש"כ הרא"ש).

עוד י"ל בעיקר הקושיא דפסול דסימני טריפה פוסלין כל שבעה - שהרי טעם פסולו משום שאינו חשוב פרי, או מפני "הקירבהו נא לפחתך", ופסול חסר אינו פוסל אלא ביום הראשון בלבד, וא"כ הכא מיבעיא ליה לגבי יום השני דאין בו פסול חסר, אם יפסל אתרוג זה משום סימני טריפה או לאו.

ח המ"ב (סימן תרמ"ג סק"ז) כתב וז"ל: ולא הוה הפסק בין ברכת המוציא לאכילה, כיון דלצורך סעודה הוא כמו קידוש, עכ"ל. אבל הג"ר עקיבא יוסף סובר דאין זה צורך סעודה, כיון דיכול לברך מקודם.

הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר יוסף מרימנוב זי"ע אמר :

בעודי בחיים אני מנענע עם כל העולמות, ולאחר פטירתי אחזיק טובה למי שידליק נר לטובת נשמותי (ספר מנחם ציון).
נתפרסם ע"י הרה"ח המפורסם ר' מרדכי יצחק סאמעט שליט"א

שוק"ט בחידושו של החזון יחזקאל דיש לומר בשעת הסיכוך "למחסה מזרם ומטר".

לכבוד מערכת מליצי יושר

בגליון ס"ז הבאתם חידוש מבעל החזון יחזקאל ז"ע בנוגע הכוונה שיש לכונן בהנחת הסכך, דהוכיח מדברי הרא"ש (סוכה פ"א סי' י"ב) דיש לכונן גם לשם סיכוך ממטר. ועל זה כתבתם לעורר ממה שכתב בשו"ע הרב (ריש סימן תרכ"ו) דצריך לכונן רק לשם צל, ולא לשם מטר, דאז נחשב כבית. וכתבתם לתרץ דאם מכונן שלא לירד כלל גשם אז פסול דחשיב כבית, אבל אם מכונן שלא לירד בחזקה כמו זרם, או שלא לירד הרבה גשם רק קצת, דעל זה מועיל סוכה להיות מחסה - כשר.

ולא הבנתי קושייתכם, דהרי הרא"ש מביא שני פירושים על מה דאמר רב חסדא והוא שעשאה לצל, דרש"י סובר דבא למעט אם עושה לצניעותא, ואילו ר"ת סובר דבא למעט אם עושה להגן מן המטר, ולר"ת אפי"ן אם עושה למעט קצת ממטר פסול, דאינו מקרי דעשוי לצל, ולא כמו שהבין מעכ"ת דיש חילוק בין מקצת מטר או הרבה מטר. ושו"ע הרב פוסק כר"ת, ומשו"ה בכל אופן פסול אם מכונן כדי להגן אפי"ן ממקצת מטר.

והנה בגליון ע"ג הבאתם מכתב מהרב ר' משה צבי הלוי עדעלשטיין שליט"א שכתב לתרץ קושייתכם, דסימן י"ב של הרא"ש לא היה בנוסחאות הרא"ש של הקדמונים, דהא הרא"ש שם הביא דברי ר"ת מיד אחר שהביא דברי רב חסדא, והטור (סי' תרל"א) כתב "ואדוני אבי הרא"ש ז"ל לא הביא דבריו בפסקיו", עכ"ל.

הנה זה אינו, דהרי הבית יוסף כתב שם וז"ל: ומ"ש רבינו שהרא"ש לא הביא דבריו בפסקיו, היינו לומר שלא הביאם במקום שהיה לו להביאם דהיינו בפרק הישן אמתניתין דהמעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה, עכ"ל. הרי דבסוגיא דסוכת גנב"ד הביא הרא"ש דין זה, וממילא גם בנוסחאות של הקדמונים היה נוסח של הרא"ש כמו שהיא לפנינו.

ובגהות מהר"ח על הטור תירץ דבפרק הישן בסוגיא דהמעובה כמין בית דהסוכה העשוי לצל רק מעובה, לא הביא הרא"ש שיטת ר"ת, דכיון דעשוי לצל לא מיגרע במה דעושה הסכך בשביל הגשמים, משא"כ בסוכת גנב"ד אם היא מעובה דמגין ממטר פסול, דלא ניכר דעשוי לצל כיון דיש גריעותא דהיא סוכת גנב"ד, וכל זה הוא לשיטת הרא"ש, אבל שו"ע הרב פוסק כר"ת דבכל אופן פסול אם היא אינו עשוי לצל בלבד.

הצלחה וכל טוב

עקיבא שלמה טויבער. מאנסי

הראשון מ"ה רקיעים העליונים, אמר להם "ראו עתה כי אני אני הוא", כי "ואין אלקים" היינו אפילו המלאכים היותר גבוהים "עמד". אך נשאר לי לרמז עוד כוונה בתיבה "עתה", ע"פ אומרים ז"ל (בראשית רבה פ"א ר'): אין "ועתה" אלא תשובה. כי אמרו ר"ל (ברכות לד:): במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, דצדיק גמור שאינו מפרד מקטרוג המלאכים, יכול להיות בהתת"ק עולמות, אמנם הבעל תשובה שיש עליו מקטרגים, הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו מעלהו למעלה בנ"ה עולמות שאין להמלאכים רשות לכנוס שם. וזהו שאמר "ראו עתה", איך חביב הבעל תשובה. וכמו כן מי שהוא עניו אמיתי בבחינת אין יכול לכנוס שם, דכיון שהוא אין, הוא דבק בהקב"ה ובטל מציאותו שאין נראה אלא האחדות האמיתית.

לכות חב"ד. חזון יחזקאל

מנהג אנשי ירושלים לאחז הלולב בידו לאחר קיום המצוה. ותוספתא סוכה (פ"ב ה"י): אמר ר' לעזר בן ר' צדוק, כך היו אנשי ירושלים נוהגין, נכנס לבית הכנסת לולבו בידו, עמד לתורה ולעבור לפני התיבה לולבו בידו, עמד לקרות בתורה ולישא את כפיו מניחו בארץ, יצא מבית הכנסת לולבו בידו, נכנס לבקר את החולים ולנחם אבלים לולבו בידו, נכנס לבית המדרש נותנו לבנו או לשלוחו ומחזירו לתוך ביתו.

וז"ל חזון יחזקאל: אע"ג דמשעה שהגביה הלולב כבר יצא (סוכה מב.), מ"מ היו מטיילים עוד בלולביהם אף אחר שיצאו ידי חובתם, דמשום חיוב מצוה לא היו מניחים את הלולב מידיהם, והיו מוסיפים ואוחזים אותו בידיהם כדוך מצותו. אבל בשופר וכדומה לא היו נוהגים כך, משום שבשופר אין נטילת שופר מצוה כלל, דמצותו הוא בשמיעת קול תקיעתו. אבל לולב - עצם אחיזתו בידו היא המצוה, ומשום חיבת מצוה היו מוסיפים ונקיטי את הלולב בידיהו כעין מעשה המצוה.

ועוד דשאני ארבעה מינים שבלולב שיש בו רמז שכל ישראל יהיו כולם באגודה אחת, דעיין במנחות (דף כז.) דמשמע שאפילו לרבנן שסוברים דלולב לא בעי אגד, מ"מ גם לדידהו יש רמז בארבעה מינים על אחדות ישראל.¹

ולפיכך לא קשה מהכא על מה שכתב הראב"ן (עיין באר"ח סימן תקצ"ה במג"א סק"ב) "שאסור להוציא השופר כשאינו צריך לתקוע, שהיו הוצאה שלא

לצורך", דכוונתו שלא לצורך כלל בלולב שיש בהוצאתו מעין חיבת מצוה, ויש בהוצאתו משום צורך קצת. עכ"ל.

והנה יש לעיין מה שמסיים התוספתא "נכנס לבית המדרש נותנו לבנו² או לשלוחו ומחזירו לתוך ביתו", דמדוע אינו מניחו בארץ כמו בקורא בתורה ושאר הדברים. וכתב בחזון יחזקאל, וז"ל: מפני שבהנחה על גבי הקרקע לזמן מרובה יש ביזוי תשמיש של מצוה, משא"כ בשאר דברים שאינן לזמן מרובה כל כך.³

¹ החזון יחזקאל הבלע בתוך דבריו דחיוב מצוה לאחז הלולב, הוא דוקא אם אוחזו בדרך גידולו כדרך מצותו, אבל לטחוב הלולב בשעה שהולך לביתו שלא כדרך גידולו, אין בזה משום חיוב מצוה.

² יא ולפ"ז דוקא אחיזת כל המינים יחד יש בה חיוב מצוה, אבל אם אינו יכול לאחז אלא אחד מן המינים, אין ענין בזה.

³ יב ז"ל חזון יחזקאל: בנו הקטן שלא הגיע לתלמוד, ולכן אינו נכנס לביהמ"ד.

⁴ יג היוצא מדבריו אין להניח הלולב בבית על הארץ בלי הפסק. וחידוש הוא, דבפסות לא היו ביזוי מצוה להניחם על הקרקע, דרק לזרוקן לאשפה או לפסוע עליהם אסור, כמו בשאר תשמישי מצוה, כמבואר ברמ"א (סימן כ"א ס"א) ובמשנה ברורה (סימן תרל"ח ס"ק כ"ד).

וביאר הגר"י ענגיל שם וז"ל: מאז שנעשה גדול, החיוב מוטל עליו לקחת לולב ולישב בסוכה בזמנו, ואין שום חילוק בין לפני הזמן לתוך הזמן רק לענין הקיום בפועל, שהקיום בפועל הוא רק בתוך הזמן, ומפאת הקיום בפועל הוא שנקראו מצות הזמניות "מצות עשה שהזמן גרמא", לפי שאינם דומים לשארי מצות שקיומם תמיד, אבל ענין החיוב אין שום חילוק בו בין לפני הזמן לתוך הזמן, עכ"ל.

ביאור אחר כתב האבני נזר (או"ח סימן שכ"א), דזה משום דמושבע ועומד מהר סיני לקיים המצות כל אחת בזמנו, ולכן כתב בנוגע חיוב קרבן פסח, דאסור לטמאות עצמו קודם יו"ט פסח, כי אז לא יוכל להקריב הקרבן פסח, וז"ל טעמא שמחויב להיות טהור אף דלא רמיא חיובא עליה, הוא משום דמושבע מהר סיני לעשות המצוות כל אחת בזמנו, ושבועה חל אף קודם הזמן וכו', לכן במטמא עצמו קודם פסח, אע"ג כשמיגיע פסח אנוס הוא ורחמנא פטריה מעונש, מכל מקום לא עשה כדון, שהרי מחויב לעשות פסח ונתחללה שבועת הר סיני, ועל השבועה לא נפטר משום אונס, כיון שחל השבועה אף קודם שהגיע זמן פסח, ואז לאו אנוס היה, עכ"ל.

ונפ"מ בין שני הטעמים הוא באיסור דרבנן דאינו מושבע ועומד מהר סיני⁵, דלפי סברת הגר"י ענגיל אין חילוק, אבל לפי סברת האבנ"ז יוצא אפוא דדוקא באיסור דאורייתא דמושבע ועומד צריך להכין עצמו קודם זמן המצוה כדי שיוכל לקיים המצוה כראוי, אבל באיסור דרבנן אין צריך.

לע"ב הנה"צ ר' יואל ב"ר אורי מאו געשטערן זצ"ל כ' תשרי

ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי. דקדקו המפרשים דמקומו של פסוק זה הוא או בתחילת השירה או בסופה, לא באמצעיתה. וז"ל ע"פ דברי המקובלים (פרקי היכלות דר' ישמעאל, מובא בילקוט ראובני פ' וישב) דבספר דברים ישנם תתקנ"ה פסוקים, נגד תתקנ"ה רקיעים, ובכל פסוק ופסוק שאמר משה רבינו ע"ה,

נפתח רקיע וראו בני ישראל מה בתוכו. אמנם בתת"ק רקיעים ישנם גם מלאכים, משא"כ בנ"ה רקיעים העליונים אין שום מלאך, ואפילו המלאך מט"ט שר העולם אין לו רשות להכנס לשם, ואין שם אלא האחדות האמיתית, בסוד הכתוב (דברים י"ד): "הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים", "הן" זה נ"ה רקיעים העליונים. ובפסוק זה "ראו עתה" נגמר תת"ק פסוקים, וכשהתחיל משה רבינו ע"ה לומר זה הפסוק ונפתח רקיע

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$180 פאר גליון מליצי יושר וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די **פלאצקע גאון** - ווארשא, **אבני נזר** - סוכאטשוב, **ילקוט סופר** - פאקש, **לב העברי** - הר הזיתים, **ר' יוסף ענגיל** - ויען, **בן לאשרי** און **חזון יחזקאל** - הר המנוחות אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

ס לפי ר"ל יומא עג: וברש"י שם.